

Projekat finansira EU **Crnogorski Ženski Lobi**

Projekat: BOLJI PUT ZA ŽENE ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA

PRIČE ŽENA I DJEVOJČICA ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA

Autorke studije slučaja:

Aida Petrović

Marijana Milić

NVO Crnogorski ženski lobi

Podgorica, Crna Gora

Urednica: Milena Račeta

Podgorica 2018

SADRŽAJ

UVOD	3
PRIČAO EMINI	4
PRIČAO ANI	8
PRIČA OSANJI	10
PRIČA O MILICI	12
PRIČA OIRENI	14
PRIČA O MARIJI	18

UVOD

Trgovina ljudskim bićima, posebno ženama i djecom, predstavlja jedan od najzastupljenijih oblika organizovanog kriminala, koji je poslednjih decenija poprimio alarmantne razmjere. Kao najsuroviji oblik kršenja osnovnih ženskih ljudskih prava, trgovinu ljudima karakterišu fizičko, psihičko, ekonomsko, emotivno, i seksualno iskorишćavanje. Pod trgovinom ljudima, pored prinudne prostitucije, podrazumijeva se i prinudni rad, navođenje na prosjačenje, prodaja ljudskih organa, lažno usvajanje, prinudni dječiji brak, primoravanje na učestvovanje u kriminalnim radnjama. U cilju sve uspješnije borbe protiv trgovine ljudima neophodan je multisektorski pristup i intenzivna saradnja. Praksa pokazuje da jedini mehanizam za uspješno i efikasno suprotstavljanje pojavi trgovine ljudskim bićima jeste uspostavljanje pune kooperativnosti i partnerskog odnose između državnih organa, nevladinog sektora i međunarodnih organizacija. Vlada Crne Gore je u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije i Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, 2004. godine, otvorila Sklonište za žrtve trgovine ljudima a 2009 god SOS liniju za antitrafiking .

Oba projekta Vlada Crne Gore implementira u saradnji sa aktivistkinjama nevladine organizacije “Crnogorski ženski lobi”. Kako bi unaprijedila sistem zaštite žrtava trgovine ljudima, Vlada Crne Gore, počevši od 2006. godine, iz državnog budžeta izdvaja finansijska sredstva potrebna za nesmetano funkcionisanje Skloništa, u cilju pružanja prije svega zdravstvene i psihološke, ali i socijalne i pravne pomoći, te smještaja, ishrane i svakog drugog vida neophodne pomoći osobama koje su potencijalne žrtve trgovine ljudima. Poseban problem predstavlja činjenica da je stvaran broj žrtava trgovine ljudima mnogo veći nego što to pokazuju zvanični podaci. Crna Gora je okarakterisana kao zemlja porijekla, tranzicije i krajnje destinacije žrtava trgovine ljudima.

RAMI UGOVORENI BRAK JE MOJ, TVOJ, NAŠ DRUŠTVENI PROBLEM!

Ova publikacija na jednom mestu predstavlja tipične subbine žena, djevojaka, djevojčica koje upoznajemo i pružamo im pomoć i podršku u Nacionalnom skloništu za žrtve trgovine ljudima. Priče su zapisane od strane aktivistkinja koje su sa ovim ženama i djevojčicama bile čitavo vrijeme tokom procesa oporavka i pružale im pomoć i podršku skupa sa stručnim licima radi lakšeg izlaska iz traumatičnih situacija, bržeg oporavka i uključivanja u normalne porodične i društvene tokove. Od ukupno šest priča, četri opisuju slučajeve ugovorenog dječjeg braka, prosjačanja, porodičnog nasilja kod djevojčica pripadnica populacije RE. Nakon svake priče sledi kratak spisak ključnih preporuka čijom bi se primjenom mogla unaprijediti zaštita žrtava, ali i smanjiti broj žrtava trgovine ljudima u budućnosti.

Lična imena, određeni detalji i karakteristike svake priče su izmijenjeni radi zaštite identiteta žrtava, ali suština svake priče time nije izgubila na kvalitetu poruka koje smo željele poslati.

Cilj izdavanja ove publikacije je unaprijeđenje nacionalnih antirafiking politika , sa akcentom na preventivni rad kao i zaštitu žrtava trgovine ljudima uzmaksimalno uključivanje svih predstavnika/ca institucija u borbi protiv trgovine ljudima i kršenja ženskih/idejnih ljudskih prava.

PRIČA OEMINI

Emina je rođena kao prvo dijete u svojoj porodici. Ima braću od dvanaest i devet godina i sestre od osam i tri. Živi sa roditeljima u drvenoj baraci u romskom naselju, bez osnovnih uslova za život niti namještaja. Eminina majka je nepismena i ne radi, a otac povremeno radi fizičke poslove, iako se žali da je teško naći nekog ko će ga angažovati, dijelom i zbog predrasuda prema Romima. Pored toga, porodica se izdržava od socijalnih primanja od oko 180 eura mjesечно. Djeca ponekad prose, a roditelji to opravdaju siromaštvom, iako su svjesni da su djeca time u opasnosti, kao i da zakon zabranjuje prošnju.

Situaciju u porodici nagleda Centar za socijalni rad, posebno zbog toga što djeca ne idu redovno u školu, i ponekad mjesecima ne odlaze na nastavu. Roditelji se pravdaju da ne mogu djecu poslati u školu bez odgovarajuće obuće, odjeće, pribora i knjiga, te da često ne mogu da održavaju ni osnovnu higijenu. Djeca navode da im se druga djeca u školi smiju i izruguju, što je još jedan razlog zašto nisu voljni da pohađaju nastavu. Emina je završila četiri razreda osnovne škola, ali dolaskom u Sklonište pokazalo se da ne umije ni da se potpiše.

Emina je imala 13 godina kada je prvi put pobegla od kuće, otišavši sa 19-godišnjim momkom. Otac je prijavio njen nestanak policiji, a Emina se sama vratila kući nakon tri dana. Centar za socijalni rad povodom ovog događaja određuje pojačani nadzor organa starateljstva, te sa roditeljima dogovara da Emina nastavi školovanje.

Nakon dva mjeseca, Emina odlazi u policiju i prijavljuje da njen otac, pomoću rođaka, a putem interneta, ugovara brak između nje i inostrane porodice, a za koji će otac dobiti 5 000 eura. Nakon davanja izjave u prisustvu voditeljke slučaja iz CSR i aktivistkinje Skloništa, Emina biva smještena u naše Sklonište za žrtve trgovine ljudima.

Tokom boravka u Skloništu, Emina je puno pričala o ocu i odnosu porodice prema njoj. Otac je imao namjeru da je uda za šesnaestogodišnjeg mladića iz dobrostojeće romske porodice koja živi u inostranstvu, a koja se nadala poslušnoj snahi koja će im rađati unučiće. Emina je, međutim, još uvijek gajila osjećanja prema momku sa

kim je ranije pobjegla. Nadala se da bi se možda mogla udati za njega, i tako spasiti siromaštva, jer je momak iz dobrostojeće porodice. Čak ni činjenica da je on već oženjen i otac dvoje djece joj nije predstavljala prepreku; pristala bi da bude druga žena. Emina je slutila da je njen otac jako ljut na nju zbog bijega od kuće i zbog toga što je, imavši seksualne odnose, prema porodičnim shvatanjima, ukaljala čast i osramotila porodicu u romskoj zajednici. U ovoj ljutnji je videla razlog za ugovaranje braka, ali i za druga ponašanja roditelja prema njoj nakonbjekstva: tjerali su je da prosinakon nastave, da čuva braću i sestre, te da raditeške fizičke poslove pokući. Pitanjem ugovorenog braka koji je Emina isticala, a njen otac negirao bavilo se tužilaštvo, policija, Centar za socijalni rad u saradnji sa Kancelarijom za borbu protiv trgovine ljudima, sa članovima Koordinacionog tima koji su shodno prepostavljenim okolnostima donijeli odluku u najboljem interesu po nju, odnosno, gdje i kako dalje sa djevojčicom po napuštanju Skloništa.

Emina je u Skloništu provela skoro 5 mjeseci. Tokom tog perioda, Emina je na brojnim radionicama i u neposrednom kontaktu naučila mnogo o štetnosti rane udaje i prosjačenja, o važnosti obrazovanja i planiranja budućeg zanimanja kako bi kasnije postala ekonomski nezavisna. Imala je i radno-okupacionu terapiju na kojoj je pokazala sjajan talenat u pravljenju bižuterijskog nakita. Psihološkinja Centra sa socijalni rad je takođe radila sa Eminom, pružajući joj individualnu psihološku podršku. Tokom ovog perioda, voditeljica slučaja i Koordinacioni radni tim angažovan na ovom slučaju, donose odluku da, prateći i Eminine želje, Emina počne da živi kod svoje tetke kao privremene starateljke i da nastavi školovanje, uz plan da se nakon osnovne škole dalje obrazuje za frizera. Ministarstvo prosvjete je pomoglo oko Emininog upisa u novu školu. U drugom gradu, živeći kod tetke, Emin je nadzirao Centar za socijalni rad, i njen život je postao malo stabilniji, dok je paralelno tekao sudski postupak.

Jednog dana, pred kraj školske godine, Emina se nije vratila kući sa nastave. Momak kod koga je ranije bježala i u njegovu tacsu javili tetkiće Emina nadalje živeti sa njima. Nakon obavještenja Centra za socijalni rad, Koordinacionom timu, Kancelariji za borbu protiv trgovine ljudima, policija je pronašla Eminu i vratila je kod tetke.

U narednih godinu dana Emina je kod momka bježala još dva puta, i nakon vraćanja od strane socijalnih službi i policije, konačno je smještena nazad u svoju primarnu porodicu. Činilo se da je jako srećna u svojoj porodici, uprkos svoj bijedi i siromaštву, a i porodica ju je toplo prihvatile nazad. Voditeljica slučaja CSR ponovo pravi plan sa roditeljima oko upisa na vanredno školovanje kako bi Emina imala završenu osnovnu školu.

Međutim, Emina ubrzo bježi kod novog momka, šesnaestogodišnjaka, i počinje zajednički život sa njim. Sa samo 14 i po godina, ona dobija obavezu da brine o

domaćinstvu od osam članova. U ovoj porodici, pričaće ona kasnije, često je bila gladna, jer je jela nakon svih, ako išta ostane za nju. Svekrva ju je često tukla, a i ostali članovi porodice je nisu štedjeli. Ipak, ona je ostajala, jer je njena porodica dobila hiljadu eura za njenu "udaju". Uskoro shvata da je trudna, ali dobija jako krvarenje. U bolnicu je odvode tek nakon što se onesvjestila.

Ljekari po prijemu obavještavaju CSR da u bolnicu imaju maloljetnu djevojčicu kojoj su izvršili kiretažu i koja je u kritičnom stanju. Emina se bori za život narednih 5 dana, i uspijeva da pobedi! Po drugi put u svojih nepunih petnaest godina, Emina postaje štićenica našeg Skloništa. Nažalost, zdravlje joj je slabo, i aktivistkinje se posyjećuju njenom zdravstvenom i psihičkom oporavku. Voditeljica slučaja iz CSR joj takođe pruža podršku. Paralelno, vodi se postupak zbog ugovaranja maloljetničkog braka, koji će kasnije biti okončan zatvorskim kaznom od 4 mjeseca za Emininu majku i zatvorskim kaznom od dva mjeseca za oca njenog "muža".

Nakon izlaska iz Skloništa, Emina se ponovo vraća u porodicu svog "muža", i naše aktivistkinje pribavljaju dokaze o tome i obavještavaju institucije. Iako je organizovano više sastanaka o mogućim rješenjima za Eminin bezbjedan smještaj i nastavak školovanja, ovi predlozi nisu realizovani.

Emina je ponovo ostala u drugom stanju i danas je, sa svojih 15 i po godina, majka tromjesečnog dječaka.

Ona je samo jedna od 72,4% Romkinja i Egipćanki koje su udate prije 18. godine.

Preporuke:

Na osnovu izložene studije slučaja primjena sledećih preporuka u budućnosti može smanjiti vjerovatnoću da neko drugo dijeti doživi slično ili isto iskustvo:

- Ekstremno siromaštvo je jedan od značajnih faktora rizika za napuštanje školovanja i maloletnički ili ugovoreni brak. Potrebno je da svi segmenti društva koordinisanim i kontinuiranim aktivnostima rade na iskorenjivanju ekstremnog siromaštva.
- Potrebno je pojačati napore službi za socijalnu i dječiju zaštitu da identifikuju

porodice u riziku, i posebno djevojčice u tim porodicama i pruže adekvatnu i preventivnu pomoć kako bi spriječili ugovoreni dječiji brak i ranu udaju.

- Neophodno je aktivnije preventivne mјere iz svakog domena društva i angažovanje cjelokupne zajednice, kao i podizanje svijesti i davanje podrške romskim i egipćanskim zajednicama kada su u pitanju prava žena i djevojčica, kao i benefiti obrazovanja.
- Potrebno je raditi edukativne radionice o reproduktivnom zdravlju, planiranju porodice i pravima žena sa akcentom na dobrobit individue, porodice i čitave zajednice. Ove radionice treba da uključe sve članove zajednice (žene, djecu, muškarce).
- Potrebno je da veći broj medijatora/ki u zajednici bude adekvatno obučeno i kontinuirano angažovano na prevenciji ranog stupanja u brak, posebno ugovorenih dječijih brakova i drugih kriminalnih i nasilnih postupaka prema djeci.

**ja to nisam
htjela da
prihvatom**

**i da se udam za nekog kog
NE POZNAJEM
I NE VOLIM**

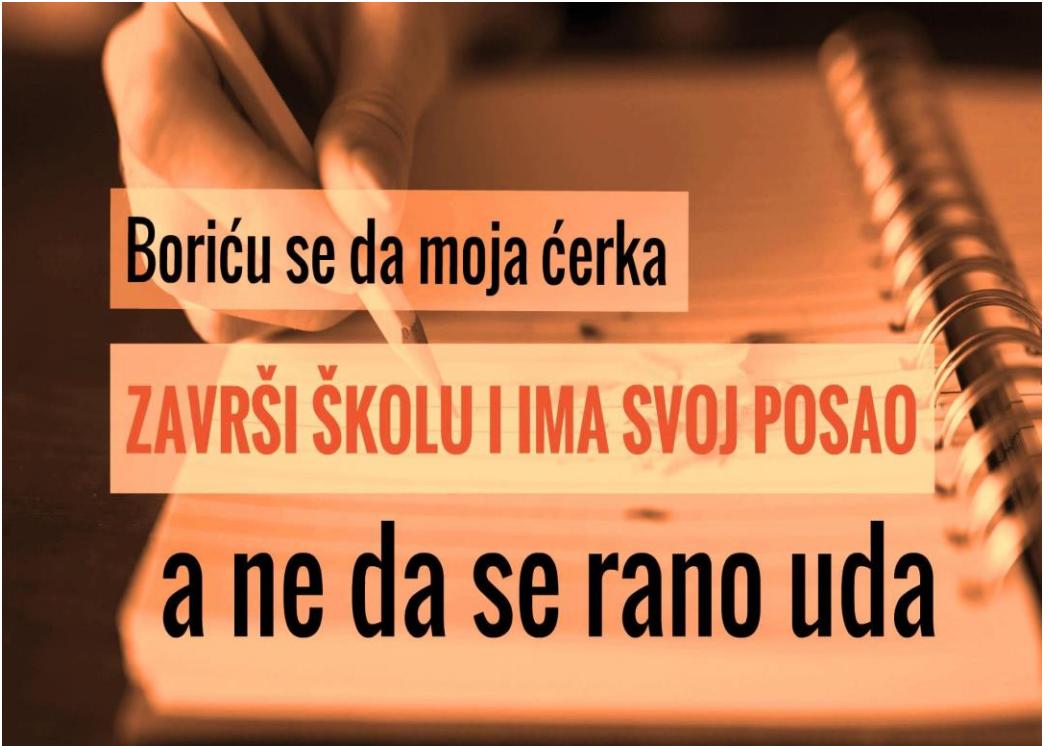
- Kontinuirana edukacija sa ciljem mijenjanja štetnih praksi maloljetničkih i ugovorenih brakova kroz razumjevanje njihovih uzroka i posljedica, kako u zajednicama u kojima se ove pojave javljaju, tako i među profesionalcima.
- Djeca kojasuprepoznata kaopotencijalne žrtve trgovine ljudima treba da imaju potpunu pravnu zaštitu, uključujući i zastupanje advokata po službenoj dužnosti.
- Osim intenzivne edukacije, treba istrajati u naporima da se efikasno sprovodi zakon u smislu sankcionisanju svih počinioца krivičnoga djela koji promovišu i učestvuju u širenju pojave ugovorenog dječjeg braka i rane udaje kod populacije RE.
- Osmisliti podsticajne mjere koje bi omogućile besplatan i prilagođen završetak školovanja ili doškolovanje maloljetnim majkama, u cilju njihovog osnaživanja i prevencije siromaštva.

PRIČAOANI

Ana ima trinaest godina i potiče iz siromašne porodice koja je napustila svoju matičnu državu, u nadi da će imati više sreće u Crnoj Gori. Ona je drugo od petoro djece, a Anina mama iščekuje rođenje šestog djeteta. Ana i njena porodica počinju da žive u pomoćnoj kući jedne domicilne romske porodice. Ana ne pohađa školu zbog siromaštva i nelegalnog boravka u Crnoj Gori; navodno je završila šesti razred u svojoj zemlji, iako je često mijenjala škole zbog seljenja porodice iz mjesta u mjesto. U poslednjih pola godine Ana je dva puta bježala od kuće sadruštvo napardana. Ana ulazi u emotivnu vezu sa punoljetnim sinom domicilne romske porodice koja je njoj i članovima njene porodice ustupila njihovu pomoćnu kuću za stanovanje. Nedugo zatim djevojčica napušta roditelje i sestre i počinje da živi u kući porodice kao njihova "snaha", budući da je "vjenčanje" obavljeno u dogовору sa roditeljima "mladenaca". Naravno, kako je Ana maloljetna, čin "vjenčanja" je bio neformalan i obavljen u kući. Prve sedmice Aninog boravka u novoj porodici ispunjene su stalnim pritiscima da stupi u seksualne odnose sa svojim "mužem", što ona odbija i odlaže. Predomislila se i želi da napusti ovu zajednicu i vrati se svojim roditeljima i sestrama, ali je preplašena pretnjama da će onda njena porodica, uključujući i majku pred porođajem, biti izbačena na ulicu... Prestravljen je i zbog pretnji da će biti silovana ako napusti "muža" i prisjeća se primjera za koji je čula da se to zaista i desilo nekoj djevojci. U potpunom očaju i bespomoćnosti, Ana pokušava da se ubije uzimanjem tableta, ali, srećom, preživljava pokušaj samoubistva. Međutim, ništa se ne riješava i nakon tri dana ona doživljava histerični napad praćen glavoboljom, bolovima u stomaku i potrebom dasebistrgne kožu, nokte i prste. Čuvši zato, roditelji odlučuju da je vode u bolnicu, ali je ipak odvode pedijatru, na nagovor roditelja Aninog "muža". Pedijatar Anu šalje na razgovor kod psihologa kome ona priznaje da su

je roditelji udali za punoljetnog momka. To je bio razlog zbog čega je Ana, prema procjeni stručnog radnika Centra za socijalni rad izmještена iz svoje porodice i kao potencijalna žrtva smještена u Nacionalno sklonište za žrtve trgovine ljudima.

Nakon prijave policiji, davanja izjave i uključivanja nadležnih institucija, odlukom Centra za socijalni rad Ana dobija privremenu starateljku. Na osnovu svih podataka, sudskom odlukom je Ana ubrzo povjerena majci na samostalno vršenje roditeljskog prava. Osnovno državno tužilaštvo ne nalazi osnova za pokretanje krivičnog postupka protiv Aninih roditelja. Nakon nekoliko nedelja boravka u Skloništu, Ana je vraćena u svoju porodicu zbog izuzetne emotivne vezanosti za majku, pri čemu je njen boravak u porodici bio pod nadzorom CSR-a. U dogovoru sa nadležnim institucijama iz države Aninog porijekla, Ana je uskoro, uz pratnju privremenog staratelja i policije, vraćena u svoju zemlju i smještena u tamošnji Dom za djecu bez roditeljskog staranja. Danas nemamo nikakvu informaciju o Aninoj судbini.

Boriću se da moja čerka

ZAVRŠI ŠKOLU I IMA SVOJ POSAO

a ne da se rano uda

Preporuke:

Na osnovu izložene studije slučaja primjena sledećih preporuka u budućnosti može smanjiti vjerovatnoću da neko drugo dijete doživi slično ili isto iskustvo:

- Djeca – stranci koja sa ili bez svojih porodica nelegalno borave u Crnoj Gori spadaju u grupu koja je pod izuzetno visokim rizikom da postanu žrtve trgovine ljudima i to najčešće kroz prakse ugovorenog braka, rane udaje, ekonomske i seksualne eksploracije, te ova grupa mora biti pod posebnom zaštitom svih djelova sistema koji djeluju protiv trgovine ljudima.
- Država treba da doslijedno i posvjećeno primjenjuje mjere koje pružaju punu zaštitu i dostupnost osnovnim uslugama djeci izbjeglicama/raseljenim licima i djeci – azilantima
- Ekstremno siromaštvo je jedan od značajnih faktora rizika za napuštanje školovanja i maloletnički ili ugovoreni brak. Potrebno je da svi segmenti društva koordinisanim i kontinuiranim aktivnostima rade na iskorenjivanju ekstremnog siromaštva.

Potrebno je pojačati napore službi za socijalnu i dječiju zaštitu da identifikuju porodice u riziku, i posebno djevojčice u tim porodicama i pruže adekvatnu i preventivnu pomoć kako bi sprječili ugovoreni dječiji brak i ranu udaju.

Neophodne su aktivne i preventivne mјere iz svakog domena društva i angažovanje cjelokupne zajednice, kao i podizanje svijesti i davanje podrške romskim i egipćanskim zajednicama kada su u pitanju pravažena i djevojčica, kao i benefiti obrazovanja.

Primjeniti rješenja iz Memoranduma o saradnji između Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva rada i socijalnog staranja i Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za izbjeglice iz 2014. godine, koji sadrži set mјera i aktivnosti koje treba

preduzeti u cilju konačnog rješavanja pravnog statusa raseljenih (RL) i interno raseljenih lica (IRL) u Crnoj Gori, kao i one mjeri aktivnosti koje valica čine manje podobnim da postanu žrtve trgovine ljudima, a istovremeno omogućile ostvarenje svih zakonom zagarantovanih prava.

- Potrebno je da veći broj medijatora/ki u zajednici bude adekvatno obučeno i kontinuirano angažovano na prevenciji ranog stupanja u brak, posebno ugovorenih dječjih brakova i drugih kriminalnih i nasilnih postupaka prema djeci.
- Kontinuirana edukacija sa ciljem mijenjanja štetnih praksi maloljetničkih i ugovorenih brakova kroz razumjevanje njihovih uzroka i posljedica, kako u zajednicama u kojima se ove pojave javljaju, tako i među profesionalcima.
- Djeca koja su prepoznata kao potencijalne žrtve trgovine ljudima treba da imaju potpunu pravnu zaštitu, uključujući i zastupanje advokata po službenoj dužnosti.
- Osim intezivne edukacije, treba istražati u naporima da se efikasno sprovodi zakon u smislu sankcionisanja svih počinioца krivičnoga djela koji promovišu i učestvuju u širenju pojave ugovorenog dječjeg braka i rane udaje kod populacije RE.

Završila sam samo
6 razreda osnovne škole.

ZNAM DA JE TO GREŠKA

PRIČA OSANJI

Sanja je jedanaestogodišnja romska djevojčica koja potiče iz siromašne porodice sa sjevera Crne Gore. Majkajenju i njenu godinu dana mlađu sestruru napustila prije više godina, a otac je zbog izdržavanja zatvorskih kazni dugo godina bio odsutan, pri čemu su brigu o djevojčicama vodili djed i baba. Vrativši se iz zatvora, od 2008. godine otac preuzima brigu o djeci. Nakon što je završila prvi razred, otac Sanji zabranjuje da ide u školu zbog siromaštva. Godinu dana kasnije, isto se dešava i mlađoj sestri. Sanja počinje da prosi, pod očevom prinudom. Ostaja lala je dokasnih noćnih sati na ulici i bez zaštite, a od oca je trpjela psihičko i fizičko nasilje kada bi procijenio da nije dovoljno isprosila. Najveći dio isprošenog novca otac je trošio na alkohol, dok su djevojčice mahom ostajale gladne. Novac iz prošnje je gotovo jedini novac koji porodica ima. Ne mogu ostvariti pravo na materijalna davanja iz oblasti socijalne i dječje zaštite, jer niko iz porodice nema nikakva lična dokumenta. Sama Sanja od dokumenata ima jedino otpusnu listu iz porodilišta i karton za imunizaciju. Sanja više nije mogla da trpi očeve nasilje i prijavila ga je policiji. Nakon razgovora sa predstavnicima Centra za socijalni rad, Sanja je smještena u Nacionalno sklonište za žrtve trgovine ljudima. Za vrijeme njenog boravka u našem Skloništu, Sanji je nedostajao djed za kog je bila vezana, a uporno je ponavljala da se ocu nikada ne bivratila. Stručni tim Centra za socijalni rad naknadno donosi odluku da djevojčica po izlasku iz Skloništa za žrtve trgovine ljudima bude zbrinuta u Dječjem domu "Mladost" u Bijeloj.

Sanja se dobro prilagodila novoj sredini. U saradnji sa Ministarstvom prosvjete, djevojčica je vanredno završila drugi i treći razred, a potom je nastavila redovno školovanje, sada kao učenica IV razreda. Predstavnici Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima poslali su zvanično pismo tužilaštvu za hitno pokretanje postupka na predlog glavnog inspektora za borbu protiv trgovine ljudima.

Iako Sanja napreduje, nakon njenog smještanja u Dječiji dom ostaje mnogo otvorenih pitanja. Uprkos zalaganju i jasnim inicijativama, nejasno je da li je pokrenut krivični postupak prema Sanjinom ocu ili drugim osobama u ovom slučaju, da li je otac ikako ograničen ili lišen uvršenju roditeljskog prava nad Sanjom, kao i kakoriješiti pitanje nepostojanja ličnih dokumenata što umnogome ograničava Sanju u ostvarivanju prava koja ima, kao npr. pravo na osnovnu zdravstvenu zaštitu.

Preporuke:

Na osnovu izloženog slučaja, primjena sledećih preporuka u budućnosti može smanjiti vjerovatnoću da neko drugo dijete doživi slično ili isto iskustvo:

- Država treba da razvije i doslijedno primjenjuje mehanizme za registraciju sve djece na rođenju, uključujući i putem mobilnih timova, pri čemu posebnu pažnju treba posjetiti Romima i Egipćanima.
- Država takođe treba da osigura retroaktivni upis rođenja i izdavanje dokumenata za djecu koje nisu registrovana na rođenju, kao i da osigura da djeci bez ličnih dokumenata ne bude uskraćen pristup obrazovanju, zdravstvu i javnim službama.
- Razvijati i primjenjivati preventivne i edukativne programe koji ciljaju na smanjenje prosjačenja, a uzimajući u obzir kompleksnost uzroka problema i brojnost mogućih rješenja.
- Pružiti zaštitu i pomoći djeci koja žive i/ili rade na ulici, uključujući i formiranje Prihvatališta za djecu žrtve prosjačenja.
- Unaprijediti saradnju škole sa roditeljima i Centrima za socijalni rad u situacijama kada dijete neredovno pohađa nastavu ili je u potpunosti prestalo da ide u školu.
- Djeca koja su prepoznata kao potencijalne žrtve trgovine ljudima, što uključuje ekonomsku eksploraciju, treba da imaju potpunu pravnu zaštitu, uključujući i zastupanje advokata po službenoj dužnosti.

PRIČA OMILICI

Milica ima četrnaest i po godina kada je upoznajemo. Ima roditelje i dva brata. Iz susjedne je države. Siromašna je. Završila je tri razreda osnovne škole. Prestala je da ide u školu zbog nemaštine u romskoj porodici.

Kada je imala trinaest i po godina roditelji su je „udali“ (prije toga je već kratko bila „udata“, takođe). Miličin otac je, prema običajima, dobio hiljadu eura za prosidbu. Počela je da živi sa „mužem“ na sjeveru Crne Gore. Posle godinu dana „braka“ otac dolazi po nju. Želi da Milicu vrati kući, jer Milica u „braku“ trpi psihičko i fizičko nasilje od muža, djevera i svekra. No, djever oca traži petsto eura dabi se Milica vratila kući.

Miličin otac prijavljuje slučaj Upravi policije. Milica daje izjavu zbog osnovane sumnje da je žrtva krivičnog djela trgovina ljudima i nasilja u porodici. Potom, Milica je smještena u mjesno nadležnoj Prihvatnoj stanici Centra za podršku djeci i porodici, gdje provodi nekoliko dana, poslije čega postaje štićenica Nacionalnog skloništa za žrtve trgovine ljudima.

Nadležni Centar za socijalni rad postavlja Milici privremenog staraoca da zastupa njene interese i omogući ostvarivanje zakonski zagarantovanih prava. Miličin otac je priveden odmah po podnošenju prijave o porodičnom nasilju koje Milica trpi, i ostao je u pritvoru do glavnog pretresa. Upritvoruje, jer je kao roditelj dao saglasnost da Milica stupi u brak, kao i zbog toga što je za njenu “udaju” primio novac.

Mjesnonadležni sud je na glavnom pretresu u krivičnom postupku kojije pokrenut protiv oca djevojčice zbog krivičnog djela vanbračna zajednica sa maloljetnim licem donio oslabadajuću presudu za Miličinog oca. Potom su Miličina privremena starateljka iz Centra za socijalni rad sa direktoricom Crnogorskog ženskog lobija, a uz asistenciju policije ispratili djevojčicu u njenu matičnu državu gdje su dalju brigu o njoj preuzeli predstavnici Centra za socijalni rad i specijalizovane ustanove za smještaj djece i omladine žrtava trgovine ljudima.

Preporuke:

Na osnovu izložene studije slučaja primjena sledećih preporuka u budućnosti može smanjiti vjerovatnoću da neko drugo dijete doživi slično ili isto iskustvo:

- Unaprijediti saradnju škole sa roditeljima i Centrima za socijalni rad u situacijama kada dijete neredovno pohađa nastavu ili je u potpunosti prestalo da ide u školu.
- Kontinuirana edukacija sa ciljem mijenjanja štetnih praksi maloljetničkih i ugovorenih brakova kroz razumjevanje njihovih uzroka i posljedica, kako u zajednicama u kojima se ove pojave javljaju, tako i među profesionalcima.
- Unaprijediti pravni okvir i sobzicom natoda u praksi postoje problemi u implementaciji pozitivnih zakonskih propisa. Najčešći problem je u inkriminaciji krivičnog djela

iz čl. 216 Krivičnog zakonika Crne Gore – Vanbračna zajednica sa maloljetnikom.

Naime, postoje pravne nejasnoće kod sklapanja vanbračne zajednice u dijelu kada je ta zajednica zasnovana između dvije maloljetne osobe, što je veoma čest slučaj.

- Djeca koja su prepoznata kao potencijalne žrtve trgovine ljudima treba da imaju potpunu pravnu zaštitu, uključujući i zastupanje advokata po službenoj dužnosti.
- Kontinuirana edukacija je takođe neophodna i svim akterima koji su prepoznati kao nosioci odgovornosti u društvu na polju borbe protiv trgovine ljudima

ZBOG RANE UDAJE ROMSKE
DJEVOJČICE GUBE DJETINJSTVO,
ODRASTANJE, ŠKOLOVANJE,
ZAPOSLENJE!

PRIČA O IRENI

Irena je imala trideset sedam godina kada smo je upoznale. Dolazi iz susjedne zemlje, ima sina od dvanaest godina iz prethodnog braka. Brak sa ocem dječaka je prekinula zbog višegodišnjeg nasilja koje je trpjela od njega. Nakon odlaska od kuće sa djetetom, ona se smješta kod roditelja, nalazi posao i pokreće postupak razvoda, a kasnije počinje i samostalno da živi u iznajmljenom stanu sa djetetom. Postupak razvoda i dodele starateljstva je bio mučan i dug, opterećen neprijatnim scenama koje je doživljavala od bivšeg supruga. Centar za socijalni rad daje mišljenje da dijete treba dodjeliti ocu na starateljstvo, prije svega zbog stabilnijih primanja, te Sud uvažava ovu preporuku i nakon dvije godine zaista i povjerava dijete ocu na brigu. Irenije data mogućnost da dijete viđa vikendima, što su i ona i dječak doživjeli kao nepravdu i uzrok velike tuge.

U toj situaciji Irena prvi put dolazi u Crnu Goru sa namjerom da tokom ljetnje sezone zaradi za pristojan život za sebe i dijete. Radeći dva posla u dvije smjene ona zaista uspjeva da zaradi finu svotu, te počinje da šalje sinu razne poklone... Bivši muž u to vreme u njihovoj zemlji inicira novi postupak za oduzimanje roditeljskog prava. Prema Ireninim rečima, ona nikada nije pozvana na razgovor u ovom postupku niti je na bilo koji način obaveštена da se ovaj postupak vodi protiv nje. Postupak se završava time što je Irena lišena roditeljskog prava čime je bivši suprug postao jedini staratelj djeteta. Naknadno, Irena saznaje da je tokom postupka bivši muž izneo tvrdnju da se Irena na crnogorskom primorju bavi prostitucijom i da stoga nije podoban roditelj, te da je takvu tvrdnju prihvatio Centar za socijalni rad, a potom i Sud.

Skrhana, bez malonade, Irena nakon ovih vijesti odlučuje da ostane u Crnoj Gori. Uskoro upoznaje 45-godišnjeg muškarca iz Bara, Nikolu. Nikola je takođe razведен, ima četvoro djece uzrasta četiri, trinaest, četrnaest i petnaest godina, a živi na velikom poljoprivrednom imanju sa djecom i starim roditeljima. Nikola nudi Ireni da počnu da žive zajedno, uz dogovor da se ona angažuje oko domaćinstva i djece. Irena pristaje, očekujući da će konačno naći malo spokoja. I zaista, prvih nekoliko

dana sve ide glatko i bez trzavica. Radi sigurnosti, kako je kazao Nikola, ona mu daje svoj pasoš i ličnu kartu koje on pred njom stavlja u metalnu kutiju sa drugim važnim dokumentima, zaključava je i uzima ključ. Kaže, daće joj sve kad poželi, ali kod njega jesigurnije.

Oko dvije sedmice nakon što se doselila kod Nikole, on mijenja zahtjeve. Traži da nadalje ustaje u 4 ujutru, da se pobrine za njegove roditelje i doručak za djecu, da potom radi u voćnjaku sa radnikom, dopripreme ručka, užinu i večera, te da i noću brine o njegovim bolesnim roditeljima. Irena ne uspeva da postigne sve, uprkos trudu. Tada počinju prvi Nikolini šamari i prijetnje.

Narednih šest mjeseci Irena je svakodnevno dobijala batine. Nasilje nije bilo samo fizičko – vređao ju je i prijetio, seksualno zlostavljao, uskraćivao novac. Njegovi roditelji su je krišom molili da bježi.

Jednog dana, Irena je zaista i pokušala u toj namjeri. On je bio van kuće i ona je pokušala da na silu otvori kutiju sa dokumentima da bi ih uzela i otišla. Kao da je slutio, Nikola se neočekivano vratio. Teško ju je pretukao polomivši joj vilicu. Njegova djeca su pozvala policiju kada je on otisao iz kuće nakon prebijanja. Policiji se nije žurilo da dođe, kazala nam je Irena, niti da pozove Hitnu pomoć da je zbrinu. Ona je viđala policajce kod njih u gostima i misli da je to razlog njihove sporosti.

Kasno te večeri Nikola je priveden, uzeta mu je izjava, opomenut je da se smiri i pušten je kući. Irena ga je prvi naredni put srela upravo u policijskoj stanici kada je ona sama davala izjavu. Nikola joj u stanici pred svima prijeti i traži da "prizna" da je pala i tako se povrijedila, da je cijela njena prijava protiv njega laž. Ona mu traži svoja dokumenta, koja on donosi na uvid u policiju, tvrdeći da je uvijek imala pristup dokumentima i da je uvijek bila slobodna da ide kuda želi.

Prepoznata kao potencijalna žrtva višestrukog nasilja, uključujući i ograničenje slobode i prisilni rad, Irena biva smještena u Nacionalno sklonište za žrtve trafikinga. Lako je uspostavila komunikaciju i topao odnos sa našim aktivistkinjama i spremno prihvatala našu podršku. Psihološka podrška joj je mnogo značila. Po temperamentu energična i preduzimljiva, kada se našla na sigurnom moralu je da se suoči sa dubokim bijesom koji je osjećala kako prema Nikoli, tako i sa prema sebi, okrivljujući i sebe za teško nasilje kojem je bila izložena.

Intenzivni rad na oporavku, psihološkom i zdravstvenom, je trajao puna četiri mjeseca. U tom periodu tužilaštvo je uzelo izjavu od Irene, a ona je izjavila i da želi da se priključi krivičnom gonjenju. Na davanju izjave Irena nije imala advokata. Naša aktivistkinja je jedina bila uz Irenu kao podrška tom trenutku.

Uprkos našoj podršci tokom postupka, Irena je stalno brinula da se tužilaštvo može okrenuti protiv nje i kaznit će zato što kao strankinja u Crnoj Gori nije prijavila boravak. Ovo je bila pretnja koju je i sam Nikola često koristio da je zaplaši. Dodatni

razlog za strah dobila je kada je, prilikom davanje izjave tužiocu, Nikolin rođak koji je zaposlen u tužilaštvu njenu izjavu naglas prokomentarisao rečima "ona sve laže, a za to slijedi kazna". Sem aktivistkinje Skloništa, koja je bila u Ireninoj pratnji, i suprotstavila se ovoj izjavi na licu mjesta okarakterišući je kao prijetnju žrtvi trafikinga, niko drugi od prisutnih službenika nije reagovao. Irena se vratila u Sklonište nesigurna i uplašena.

Nakon davanja izjava, Irenu je očekivalo glavno ročište i susret sa nasilnikom. Svaki dan je donosio još strepnje i straha, a glavno ročište je, usled godišnjih odmora, odloženo za jesen. Irena se osećala bolje i oporavljeno i odlučila je da ode u svoju zemlju, te da se vrati na poziv suda kako bi prisustvovala sudskom procesu. I dalje nije imala dokumenta niti su njena dokumenta pronađena kod Nikole prilikom policijskog pretresa. On je tvrdio da joj je posao dokumenta po rođaku, a da ih je ona sama uništila. Ambasadajoj je izdala privremena dokumenta i Irena se vratila u svoju zemlju uz pratnju policije i naše aktivistkinje.

Smeštena je u slično Sklonište, obezbjeđena su joj nova dokumenta, i ona je konačno mogla da se slobodno kreće i komunicira. Oko mjesec dana kasnije, Irena je u dogовору sa Nikolom odlučila da povuče tužbu, vratiti se u Crnu Goru i nastavi zajednički život sa njim. Tako je i uradila, obavjestivši i nas o svojoj odluci putem SOS telefonske linije za antitrafiking.

Danas Irena i dalje živi sa Nikolom. Prema našim iskustvima, malaje šansa da je nasilje nad Irenom prestalo, ali nam se Irena nikada više nije obraćala za pomoć.

Preporuke:

Na osnovu izložene studije slučaja primjena sledećih preporuka u budućnosti može smanjiti vjerovatnoću da druga žena doživi slično ili isto iskustvo:

- Prioritet svih intervencija svih institucija u odnosu na pretpostavljene žrtve trgovine ljudima mora biti obezbjeđivanje sigurnosti i ljudskog dostojanstva. Ove osnovne prepostavke moraju biti ispunjene prije preduzimanja narednih koraka.
- Pri planiranju mjera prevencije i zaštite žrtava trafikinga, treba imati na umu da je žrtva trgovine ljudima najčešće i žrtva i jedini svjedok tokom procesa prijave, svjedočenja i suđenja, jer drugih svjedoka nema ili ne žele da svjedoče objektivno.
- Posebna pažnja se mora обратити kada se sumnja da je strankinja žrtva trgovine ljudima. Upraksi se pokazalo da se one teže odlučuju da traže pomoć institucija od domicilnih žena. Razlozi su brojni: ne poznaju sistem, pravnu regulativu, nemaju podršku porodice i bližnjih, suočene su sa strahom, predrasudama i brojnim barijerama kada je riječ o pristupu institucijama kao bi se zaštitile ili prijavile nasilje.
- Iako pojам sekundarne viktimizacije nije nepoznat pri planiranju i realizaciji institucionalnih mjera zaštite žrtava trgovine ljudima, iskustva žrtava trafikinga govore da one često trpe diskriminaciju i viktimizaciju od strane jednog broja službenika

u institucijama, te je na tome potrebno raditi kroz edukaciju i podizanje svijesti.

■ Odvojeno davanje iskaza pretpostavljene žrtve trgovine ljudima i nasilnika mora biti omogućeno u svakom pojedinačnom slučaju.

■ Ukoliko žrtva trgovine ljudima nelegalno boravi u Crnoj Gori, preporučljivo je izbeći zamku prioritizovanje pitanja neriješenog rezidencijalnog statusa u odnosu na pitanje zaštite žrtve nasilja, i posebno imati u vidu da tu vrstu pretnje njihovi zlostavljači često koriste, odnosno da je ova tema obično izvor velikog straha za žrtvu.

rekli su da nije bilo
dokaza jer je rodbina

SVJEDOČILA PROTIV MENE

PRIČAO MARIJI

Marija je rođena kao treće dijete u svojoj porodici u malom primorskom mjestu. Miljenica svog oca, ali ne i majke koja je više pažnje poklanjala sinovima, živjela je mirno i bezbrižno. Izrasla je u lijepu djevojku i nakon završetka srednje škole odlučila je da ne pohađa fakultet, uprkos želji svojih roditelja. Umjesto studija, odmah je našla posao u kafiću nadomak roditeljskog stana. Lokal je bio na lošem glasu među mještanima, govorilo se da šezdesetogodišnji vlasnik Ranko podvodi i seksualno zloupotrebljava svoje radnice, tako da su i roditelji i braća bili protiv ovog zaposlenja. Marija je ipak ostala na poslu i svojom ljepotom i veselom prirodnom privukla nove goste, a gazda je bio zadovoljan. Marijini roditelji su, međutim, često negodovali, posebno jer je radila do kasnih sati, te se u rano jutro vraćala kući.

Ubrzo upoznaje Mitra, 45-godišnjeg gosta kafića. Nije ni slutila da je on trebalo da bude njen prvi "klijent" (to će joj Mitar priznati kasnije). Njihov odnos je od početka bio intenzivan, cijelu prvu noć su sjedeli uz piće, i rastali se jedva čekajući sljedeći dan i susret. Nakon 15-tak dana, Mitar prosi Mariju. Govori joj da je voli, da želi da je oženi i da treba da žive u njegovoj zemlji gdje je dobro situiran, jedinac i bez djece iz prethodnog braka koji je imao. Marija je bila oduševljena, privlačila ju je njegova zrelost i ozbiljnost, i odmah je prihvatile prosidbu. Njeni roditelji i braća su je podržali u odluci, jedino je gazda Ranko bio bijesan što Marija odlazi i što on ostaje bez takve radnice.

Marija i Mitar odlaze legalno u njegovu zemlju, započinju zajednički život iz koga nakon godinu dana dobijaju dijete. Međutim, rođenje djeteta je pokrenulo tešku postporođajnu depresiju kod Marije zbog koje je hospitalizovana radi odgovarajućeg liječenja, dok se o njoj i djetetu koje je ostalo kod kuće neprekidno brinuo nevjenčani muž i njegova majka. Nakon početnog oporavka, Marija se vraća kući, a Mitar joj, zabrinut da je i to moglo biti uzrok njenog teškog psihičkog stanja, obećava da će ubrzati proces razvoda prethodnog braka, kako bi njih dvoje mogli što prije da se vjenčaju. Uskoro, međutim, stiže još tužnih vijesti: Marijini roditelji umiru jedno za drugim, abraća, sakojima nikad nije bilabliška, joj zabranjuju da dođe uporodični stan. Ona zapada u sve dublje psihičke krize, i počinje da propušta redovnu terapiju, odlazi od kuće na po nekoliko dana, skitajući gradom... Nakon nekoliko takvih odlazaka od kuće počinju sukobi između Mitra i nje. Konačno, kada je dete imalo okoseden mjeseci, Marija donosi odluku da želi u svoj grad i da vidi braću, i nakon što se o tome saglasila sa Mitrom, ona ostavlja dijete njemu na brigu i upućuje se na put kući.

Došavši u rođni grad, Marija odlazi u stan svojih roditelja gdje zatiče stanara kome sunjeni braća izdala stan i koji, znajući zaloše odnose među braćom i njom, odbija da je primi. Zbunjena i usamljena u sopstvenom gradu, ona ulazi u kafić u kome je radila, i tu zatiče poznatu koleginicu i vlasnika Ranka. Kada mu se požalila, Ranko odlučuje da će joj izaći u susret: radiće kod njega u lokaluu, a živeće u njegovom iznajmljenom stanu. Dijelom iz straha da ga odbije, dijelom zbog nepostojanja drugih mogućnosti, Marija prihvata ponudu, a koleginica, na gazdin zahtjev, odnosi njen prtljag, dokumenta i lijekove i smješta ih na "sigurno".

Cijeli dan su Marija i Ranko proveli u kafiću pijući i pričajući, i tek rano ujutru su otišli u njegov iznajmljeni stan. Ranko je bio pod uticajem alkohola i droge, koje je konzumirao pre Marijom. Došavši u stan, snažno ju je udario i počupao za kosu. Gurnuo ju je na krevet i tražio da se skine, jer je sada njegovo vlasništvo i mora da ima seksualne odnose po njegovoj želji. Rekao joj je i da će morati da ga posluša ako joj bude tražio da "udovolji" njegovim priateljima i gostima kafića. Prestravljenu i pretučenu, Ranko ju je te večeri silovao.

Sutradan, Marija počinje da radi kao konobarica u kafiću. Pita koleginicu za svoje stvari i dobija odgovor da su u stanu u kome živi sa gazdom. Narednih dana se istovetno ponavljaju scene zlostavljanja: Ranko je tuče, ponižava i seksualno zlostavlja, a ona je veći dio dana pijana, bilo u kafiću među gostima ili u iznajmljenom smještaju. Pokušaji da pronađe dokumenta i lijekove su propali, i izuzev malog dijela svojih stvari koje je pronašla u stanu, Ranko bijesno tvrdi da važne stvari nije ni imala. Prijeti joj da će je ubiti ako ga napusti kao prvi put. Zlostavljenje se pogoršava; nakon što napravi dogovor o cijeni, Ranko daje Mariji znak na koji ona odlazi sa pijanim gostima, pruža seksualne usluge, a potom se, očajna, vraća da radi za šankom.

Jedne noći desila se tuča ispred kafića između njene koleginice i pijanog gosta. Marija je izašla da brani koleginicu. Pozvana je policija koja je privela sve aktere, uključujući i Mariju i vlasnika Ranka. Gotovo cijele noći oni su u policiji davali izjave. Marija je pomislila da je dobila priliku da prijavi zlostavljanje koje trpi, ali ih policija ni u jednom trenutku nije razdvojila i omogućila da daju nezavisne iskaze. Kroz glavu su joj neprekidno prolazile njegove jezive pretnje smrću i gledajući ga pored sebe, odlučila je da je previše opasno da išta kaže u tim okolnostima.

Marija ne može tačno da odredi da li su njene patnje trajale 15 ili 20 dana, kada u kafiću stupa u razgovor sa jednim gostom i povjerava mu se. Madaje poznavao gazdu lokalaa, gost joj nudi da se skloni u njegov stan u blizini, što Marija odmah prihvata.

Ona govori koleginici da odlazi i smješta se u novi stan. Ranko ipak pokušava da vrši pritisak, zove njenog novog prijatelja i obećava da Mariju nikako više neće niti ružno pogledati, ali ona ne menja odluku. Međutim, posle prvih dana mira, i njen "zaštitnik" zahtjeva da mu Marija seksualnim odnosima sa njim "nadoknadi" troškove boravka. Procijenivši da je tu ipak bezbjednija nego kod Ranka, Marija ostaje sa njim. Nakon prve sedmice, on je ipak seli u stan svoje prijateljice, navodeći da se njoj može vjerovati.

I zaista, kod ove nepoznate žene Marija po prvi put dobija iskreno saosjećanje i podršku, iohrabrena, odlazi u policiju gdje prijavljuje nasilje kojem je bila izložena. Nakon datog iskaza, Marija biva zbrinuta u Nacionalno sklonište za žrtve trafikinga. Sklonište za žrtve trafikinga bilo je privremeno utočište za Mariju skoro 2 naredna mjeseca. Iako njen oporavak ide u dobrom pravcu, ona odbija svaku ljekarsku pomoć, uključujući i psihijatrijsku, tako da je i dalje bez ljekova koje je koristila pri dolasku u Crnu Goru. Nakon 15-tak dana, ona počinje da govori o svom djetetu i o želji da se vратi suprugu i djetetu. Aktivistkinje Skloništa oprezno stupaju u kontakt sa suprugom, brinući kakav to uticaj može imati na njenu krhku psihičku stabilnost, u segmentima ga upućuju u trenutnu situaciju, vodeći se Marijinim najboljim interesom. Srećom, njihov odnos postaje sve topliji kako vrijeme prolazi, i sada i suprug želi da Marija, on i dijete nastave zajednički život. Sama Marija, nakon što je u svojstvu oštećene dala izjavu nadležnim organima, zahtjeva da se što prije vrati porodici.

Da bi Marija otputovala, bila su joj potrebna dokumenta koja je posljednji put vidjela u kafiću gazde Ranka. Ona zato insistira da, pored toga što će uz pomoć aktivistkinja Skloništa, izvaditi nova dokumenta, pokuša da još jednom potraži već postojeće papire i svoju garderobu u Rankovom stanu i lokalu. Koordinatorka našeg Skloništa obavještava policiju o situaciji, jer je Mariji potrebna policijska pratnja. Međutim, iz policije traže strpljenje, jer nemaju dovoljno službenika za sve aktivnosti, s obzirom na ljetnju turističku sezonu. Kako razmena informacija i zahjeva traje neko vrijeme, Marija postaje sve napetija, a mi sve zabrinutije za njenu psihičko zdravlje. Konačno, policija nam izlazi u susret i Marija sa koordinatoricom Skloništa odlazi u svoje mjesto uz pratnju policije. Odlazimo do stana koji je Ranko iznajmljivao i u kome se dešavalo zlostavljanje, ali tamo ne nalazimo ništa sem dijela garderobe. Situacija je jako neprijatna, jer vlasnik stana prijeti tužbom, a policajci ne staju u našu zaštitu. Potom, u kafiću takođe ne nalazimo ništa od Marijinih dokumenata, a Marija ulazi u raspravu sa bivšom koleginicom, sumnjujući da ona štiti Ranka. Konačno, utamošnjem MUP-u uspjevamo da predamos sve potrebno zadobijanje novih dokumenata uz zadnjičas predistek radnog vremena, alii uz pomoć privatnih

poznanstava i senzibiliteta zaposlenih za specifičnost slučaja.

Po povratku u naše Sklonište, zaposlene usmeno i pismeno obavještavaju Kancelariju za borbu protiv trgovine ljudima o preprekama i teškoćama koje su doživjele u procesu pružanja podrške potencijalnoj žrtvi trafikinga.

Sklonište se potom obraća Centru za socijalni rad sa molbom da se Mariji dodjeli jednokratna novčana pomoć kako bi se pokrili troškovi puta odnosno Marijinog povratka kod supruga i djeteta. CSR odgovara da je eventualno ostvarivanje ovog prava u nadležnosti Centra sa opštine gdje se navodno nasilje i trafiking desio, te da se ova pomoć svakako ne može isplatiti trenutno, već za koju sedmicu. Marija, s druge strane, ne želi toliko da čeka, i Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima odlučuje da platiput.

Nakon što je Marija potpisala izjavu da dobrovoljno odlazi iz Skloništa, naše aktivistkinje preuzimaju sve aktivnosti oko organizacije puta i dogovora sa Marijinim nevjenčanim suprugom oko njenog dočeka. Bez policijske pratnje, a uz pratnju naših aktivistkinja, Marija sjeda u autobus i nakon devet sati puta se javlja iz susjedne zemlje, zadovoljna što je konačno bezbjedna i sa mužem. Posle desetak dana čule smo se još jednom, i ona nam je javila da mirna i optimistična nastavlja život sa svojim djetetom i porodicom

NIKO NIKAD...

...od institucija
za proteklih 10 mjeseci od kada sam pobjegla od kuće
me nije obavijestio
što se desilo sa postupkom nakon moje prijave.

Preporuke:

Na osnovu izložene studije slučaja primjena sledećih preporuka u budućnosti može smanjiti vjerovatnoću da druga žena doživi slično ili isto iskustvo:

- Kvalitetna procjena rizika je ključna za donošenje dobrih odluka u procesu zaštite, pomoći i podrške žrtvi trgovine ljudima. Analiza situacije, te procjena rizika da nasilnik povrijedi ili pokuša da ubije žrtvu, je neophodna u svim fazama zaštite žrtve.
- Poredtoga što nasilje kojem subile izložene deluje traumatski na žrtve, neke od njih u trenutku zbrinjavanja boluju od akutnih ili hroničnih mentalnih bolesti, te je potrebna posebna opreznost u analizi situacije, procjeni rizika, te svakodnevnom postupanju na način da se prevenira pokušaj suicida, bježanje iz Skloništa ili povređivanje osoblja i drugih štićenika/ca Skloništa.
- Prioritet svih intervencija svih institucija u odnosu na pretpostavljene žrtve trgovine ljudima mora biti obezbjeđivanje sigurnosti i ljudskog dostojanstva. Ove osnovne pretpostavke moraju biti ispunjene prije preuzimanja narednih koraka.
- Pri planiranju mjera prevencije i zaštite žrtava trafikingu, treba imati na umu da je žrtva trgovine ljudima najčešće i žrtva i jedini svjedok tokom procesa prijave, svjedočenja i suđenja, jer drugih svjedoka nema ili ne žele da svjedoče objektivno.
- Odvojeno davanje iskaza pretpostavljene žrtve trgovine ljudima i nasilnika mora biti omogućeno u svakom pojedinačnom slučaju.
- Potrebna je kontinuirana edukacija profesionalaca koji rade na polju borbe protiv trgovine ljudima, kao i podizanje svijesti i opšte javnosti, kao i vid preventivnih aktivnosti.
- Zarad bolje zaštite i osnaživanja žrtava trgovine ljudima potrebno je uspostaviti dodatne specijalizovane usluge poput programa reintegracije i sličnog, koji bi polazili od kompleksnosti problema trgovine ljudima, ali i tretirali trafiking nadženama kao rodno zasnovan oblik nasilja koji je u raznim oblicima prisutan u našem društvu.

- Potrebna je kontinuirana edukacija profesionalaca koji rade na polju borbe protiv trgovine ljudima, kao i podizanje svijesti opšte javnosti, kao vid preventivnih aktivnosti.
- Zarad bolje zaštite i osnaživanja žrtava trgovine ljudima potrebno je uspostaviti dodatne specijalizovane usluge poput programa reintegracije i sličnog, koji bi polazili od kompleksnosti problema trgovine ljudima, ali i tretirali trafiking nadženama kao rodno zasnovan oblik nasilja koji je u raznim oblicima prisutan u našem društvu.

RANI UGOVORENI BRAK JE KRIVIČNO DJELO!

Publikacija je doprinos Crnogorskog ženskog lobijskog kampanji „16 dana aktivizma protiv nasilja prema ženama”, namijenjena je prestavnicima/cama svih institucija zaduženim za prevenciju i zaštitu žena od nasilja, eksploatacije i ugovorenih maloljetničkih brakova - (centrima za socijalni rad, policijskim upravama i tužilaštima, medicinskim i obrazovnim ustanovama, i lokalnim nevladinim organizacijama i svim zainteresovanim stranama).

Ova publikacija je proizvedena uz finansijsku pomoć Evropske unije, kroz projekat "Zaustavljanje nasilja nad ženama na Zapadnom Balkanu i u Turskoj: Primjena zakona, mijenjanje stavova", koje sprovode Kancelarija Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori i Agencija Ujedinjenih nacija za osnaživanje žena i rodnu ravnopravnost (UN WOMEN). Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost NVO Crnogorski ženski lobi i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije, UN WOMEN ili UNDP.